

MIKÄ
MEIDÄT
EROTTAA

BRIT
BENNETT

BRIT BENNETT:

Mikä meidät erottaa (2020, suom. 2021)

BRIT BENNETT

Mikä meidät erottaa

Suomentanut

MARIA LYYTINEN

TAMMI
HELSINKI

Englanninkielinen alkuteos *The Vanishing Half* ilmestyi Yhdysvalloissa 2020.

Copyright © Brit Bennett 2020

Suomenkielinen laitos © Maria Lyytinen ja Tammi 2021

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-04-2883-9

Painettu EU:ssa

Perheelleni

Ensimmäinen osa

Kadonneet kaksoset

(1968)

1

Sinä aamuna, kun toinen kadonneista kaksosista palasi Mallardiin, Lou LeBon säntäsi ruokabaariinsa kertomaan uutisen, ja vaikka siitä on jo vuosia, kaikki muistavat yhä, miten tyrmistyneenä hikinen ja huohottava Lou puski lasiovista, kaula-aukko tohinassa tummaksi kostuneena. Uneliaat asiakkaat alkoivat hälistä hänen ympärillään, tusinan verran väkeä, vaikka sittemmin useampikin valehteli olleensa paikalla, kenties vain uskotellakseen että olivat kerrankin olleet todistamassa jotakin jännittävää. Maaseudun pikkukaupungissa ei nimittäin koskaan tapahtunut kummoisempaa, ei ainakaan ollut sitten Vignesin kaksosten katoamisen tapahtunut. Mutta tuona huhtikuun aamuna 1968 Lou oli matkalla töihin, kun hän sattui näkemään Desiree Vignesin kävelevän Partridge Roadia kädesään pieni nahkainen matkalaukku. Desiree näytti tismalleen samalta kuin kuusitoistavuotiaana, kun oli lähtenyt Mallardista, vaaleaa, aavistuksen kostean hiekan sävyistä hipiäänsä myöten. Kurviton vartalo muistutti Loun silmissä puhurin riepottamaa oksaa. Nainen kiiruhti pää kumarassa eteenpäin ja – tässä kohtaa Lou piti pienen tauon, viihdyttäjän elkeet kun osasi – piteli kädestä seitsemän- tai kahdeksanvuotiasta pikimustaa tyttöä.

”Yönmustaa”, Lou sanoi. ”Kuin tyttö olis suoraan Afrikasta lennähtänyt.”

Lou’s Egg Housessa alkoi käydä kova pulina. Ruokabaarin kokki mietti, oliko kyseessä sittenkään ollut Desiree, Lou täytäisi nimittäin toukokuussa kuusikymmentä, eikä turhamaisuuttaan vieläkään suostunut käyttämään silmälasejaan. Tarjoilija sanoi, että pakkohan sen oli olla, sokeakin tunnistaisi Vignesin tytöt, eikä kyseessä voinut ainakaan olla kaksosista toinen. Maisipuuoro munineen jäi ruokailijoilta kesken, vaikka eivät heitä Vignesin tyttöjen hölmöilyt kiinnostaneet, mutta kuka ihme oli tuo tumma lapsi? Saattoiko tyttö mitenkään olla Desireen?

”No, kenenkäs sitten?” Lou sanoi. Hän kiskoi telineestä tukun lautasliinoja ja taputteli niillä kostunutta otsaansa.

”Ehkä lapsi on pelastettu orpokodista.”

”Ei kai Desireestä nyt mitään niin mustaa ole voinut putkahtaa.”

”Ei kai Desiree ottaisi orpolasta hoteisiinsa?”

Ei tietenkään. Hänhän oli itsekäs tyttö. Jos he jotain Desireestä muistivat, niin sen, eivätkä monet sitten juuri muuta muistaneetkaan. Kaksoset olivat olleet poissa neljätoista vuotta, melkein yhtä kauan kuin mallardilaiset olivat heidät ylipääntään tunteneet. Katosivat vuoteestaan kaupungin vuotuisten perustamisjuhlien tanssiaisten jälkeen äitinsä nukkuessa vierisessä huoneessa. Yhtenä aamuna kaksoset tungeksivat vielä kylpyhuoneen peilin edessä, neljä samannäköistä tyttöä tukansa kimpussa. Seuraavana aamuna sänky olikin jo tyhjä ja pedattu niin kuin aina, Stellan puolelta siististi, Desireen jäljiltä hutiloiden. Koko aamun kyläläiset etsivät heitä, huhuiliivat metsikössä, pohtivat pöhköyksissään, oliko heidät mahdettu siepata. Heidän katoamisensa tuntui äkilliseltä kuin ylöstem-paus, joka jätti Mallardiin vain syntiset jäljelle.

Totuus ei tietenkään ollut sen enempää pahaenteinen kuin selittämätönkään; kaksoset putkahtivat pian ihmisten ilmoille New Orleansissa, mokomat vastuuta pakoilevat itsekkäät tytöt. Eivät he kauan poissa pysyisi. Kaupunkielämä kävisi äkkiä ras-kaaksi. Rahat loppuisivat ja kantti pettäisi, ja sitten tytöt palaisivatkin jo itku kurkussa äitinsä ovelle. Mutta eivät he palanneet. Vuoden kuluttua kaksoset sen sijaan erkanivat eri teille, jakautuivat kahtia kuin yhteinen munasolunsa aikoinaan. Stellasta tuli valkoinen ja Desiree nai tummimman miehen, jonka löysi.

Nyt Desiree oli tullut takaisin, luoja ties miksi. Kenties koti-ikävästä. Kaipasi kaikkien niiden vuosien jälkeen äitiään tai halusi leuhkia tummalla tyttärellään. Mallardissa kukaan ei nainut tummaa. Eikä kukaan lähtenyt, mutta Desiree oli tehnyt jo senkin. Tumman miehen naiminen ja tämän yönmustan lapsen raahaaminen pitkin kylää meni jo liian pitkälle.

Ruokabaarissa väki hajaantui, kokki napsautti hiusverkon paikoilleen, tarjoilija laski pöydältä kolikot, haalaripukuiset miehet horivat kahvinsa ennen jalostamolle lähtöä. Lou nojautui tahraiseen ikkunaan, tähyili tielle. Hänen pitäisi soittaa Adele Vignesille. Ei tuntunut reilulta, että Adele joutuisi oman tyttärensä yllättämäksi, kaiken sen jälkeen, mitä oli jo joutunut kestäämään. Ja nyt sitten Desiree ja tuo tumma lapsi. Voi hyvä ihme. Lou tarttui puhelimeen.

”Luuletko, että meinaavat jäädä tänne?” kokki kysyi.

”Kuka tietää. Kiire sillä ainakin näytti olevan”, Lou sanoi. ”Mihin lie mahtoi kiirehtiä. Ei kattonut edes kohti, saati että olis kättään huiskauttanut.”

”Koppava tapaus. Mutta millä oikeudella?”

”Luoja sentäs”, Lou sanoi. ”Niin mustaa lasta en kyllä ole kuunaan nähnyt.”

Mallard oli erikoinen pikkukaupunki.

Se oli saanut nimensä riisipelloilla ja ruohosuolla eläviltä sor-silta. Monen samanlaisen pikkukaupungin tavoin Mallardissa oli varsinaisen paikan sijaan kyse pikemminkin paikan ideasta. Ja tuo idea oli pälkähtänyt Alphonse Decuirin päähän vuonna 1848, kun hän seisoi sokeriruokopelloilla, jotka oli perinyt hänet aikoinaan omistaneelta isältään. Isä oli kuollut, ja vapaaksi pääs-syt poika halusi rakentaa maille jotakin vuosisatojen halki kes-tävää. Kaupungin kaltaisilleen ihmisille, joita ei koskaan hyväk-syttäisi valkoisten joukkoon mutta jotka eivät suostuneet mus-tille lykättyyn rooliin. Kolmas vaihtoehto siis. Alphonsen äiti, rauha hänen sielulleen, oli kammoksunut poikansa vaaleutta, patistanut tämän pienenä suoraan auringonpaahteeseen ja ru-koillut, että pojan iho tummuisi. Ehkä juuri se sai Alphonsen alun perin haaveilemaan omasta kaupungista. Vaaleus, niin kuin mikä tahansa kalliiksi käynyt perintö, teki yksinäiseksi. Hän oli nainut vielä itseäänkin vaaleamman mulatin. Tyttö odotti sil-loin jo heidän ensimmäistä lastaan, ja Alphonse kuvitteli, miten heidän lastensa lapsenlapset olisivat yhä vain vaaleampia, kuin kahvi johon vähitellen lisättiin kermaa. Täydellisempiä mustia. Sukupolvi sukupolvelta aina vain vaaleampia.

Pian saapui muitakin. Pian paikan ideaa ei enää erottanut paikasta itsestään, ja tieto Mallardin olemassaolosta kiiri ympäri koko St. Landryn piirikunnan. Mustat kuiskittelivat siitä, miettivät, millainen paikka mahtoi olla. Valkoiset taas eivät voi-neet uskoa edes sen olemassaoloon. Kun St. Catherinen kirkko vuonna 1938 rakennettiin, hiippakunta lähetti sinne Dublinista nuoren pastorin, joka saavuttuaan oli varma, että oli eksynyt. Eikö piispa ollut nimenomaan sanonut hänelle, että Mallard on värillisten kaupunki? Mutta keitä nuo kylällä käyskentele-vät ihmiset sitten olivat? Nuo vaaleaihoiset ja vaaleatukkaiset ja

punapäät, tummimmatkin korkeintaan kreikkalaista muistutavia? Tällaiset ihmisetkö laskettiin Amerikassa mustiksi, heidätkö valkoiset halusivat pitää kaukana? Mutta miten he edes erottivat nämä ihmiset omistaan?

Alphonse Decuirista oli aika jättänyt kauan ennen Vignesin kaksosten syntymää. Mutta hänen perintönsä siirtyi hänen lastensa lastenlasten lastenlapsille, halusivatpa nämä sitä tai eivät. Desireellekin, joka osallistui aina pitkin hampain kaupungin perustamispäivänä järjestettävälle eväsretkelle tai mulkoili närkästyneenä, jos kaupungin perustajan nimi mainittiin koulussa, ikään kuin koko asia ei olisi millään lailla liittynyt häneen. Ja se kyllä muistettiin kaksosten katoamisen jälkeen. Ettei Desiree ollut koskaan halunnut kuulua osaksi pikkukaupunkia, jonka asukkaaksi oli saanut syntyä. Että tyttö oli ajatellut voitavansa pyyhkäistä historian harteiltaan kuin toisen ihmisen käden olaltaan. Synnyinpaikan voi toki aina jättää, mutta verenperintöä ei voi paeta. Vignesin kaksoset kuitenkin uskoivat pystyvänsä kumpaankin.

Mutta jos Alphonse Decuir olisi voinut käyskennellä kaupungissa, jollaisen oli aikoinaan kuvitellut, hän olisi haltioitunut nähdessään lapsensa lapsenlapsen tyttärentyttäret. Nuo kaksostytöt kermanvaaleine ihoineen, pähkinänruskeine silmiineen, taipuisine hiuksineen. Hän olisi hämmästellyt heitä. Että lapsi oli aina hiukan vanhempaansa virheettömämpi. Mikä sen ihastuttavampaa?

Vignesin kaksoset katosivat 14. elokuuta 1954, heti perustamispäivän tanssiaisten jälkeen, minkä kaikki sittemmin tajusivat olleen alusta asti heidän suunnitelmissaan. Kaksosista fiksumpi, Stella, oli varmasti osannut odottaa, että paikkakuntalaisten huomion veisivät silloin juhlat. Että he päihtyisivät

auringonpaahteesta kylän keskusaukion pitkissä grillikemuissa, joissa lihakauppias Willie Lee savustaisi possunkylkeä ja rinta-leikkeitä ja tulisia makkaroita. Ja sitten pormestari Fontenot pitäisi puheen, isä Cavanaugh siunaisi aterian, ja levottomiksi käyvät lapset napsisivat rapeita kanannahkasuikaleita rukoi-levien vanhempiensa pitelemiltä lautasilta. Koko pitkä iltapäivä juhlittaisiin musiikkiyhtyeen säestyksellä, kunnes ilta huipentuisi koulun voimistelusalissa pidettäviin tansseihin, joista aikuisväki hoippuisi kotiin juotuaan liian monta mukilista Trinity Thierryn rommiboolia ja haikailtuaan nuoruuttaan muutaman tunnin tutussa jumppasalissa.

Minä tahansa muuna iltana Sal Delafosse olisi saattanut kurkistaa ikkunastaan ja nähdä kuunvalossa kulkevan tyttö-kaksikon. Adele Vignes olisi kuullut lattialautojen narahdukset. Jopa Lou LeBon olisi saattanut ruokabaariaan sulkiessaan nähdä kaksoset höyrystyneistä ikkunoistaan. Mutta kaupungin perustamispäivänä ruokabaari sulki ovensa etuajassa. Äkisti vi-reämmäksi käynyt Sal nytkytteli uneen vaimonsa kanssa. Adele taas kuorsasi rommiboolipäissään ja uneksi tanssivansa koulun hipoissa miehensä kanssa. Kaksosten livahtamista kaupungista ei siis todistanut kukaan, niin kuin he olivat suunnitelleetkin.

Ajatus ei suinkaan ollut Stellan – tuona viimeisenä kesänä Desiree oli päättänyt karata eväretken jälkeen. Eikä sen kenties olisi pitänyt tulla yllätyksenä. Eikös hän ollut jo vuosia ker-tonut kaikille, jotka hänelle suinkin korvaansa kallistivat, että malttoi tuskin odottaa Mallardista häipymistä? Enimmäkseen hän oli puhunut asiasta Stellalle, joka kuunteli kärsivällisesti, niin kuin nyt harhakuvitelmiin tottunut tyttö ikään. Stellan mielestä Mallardista lähteminen tuntui yhtä kaukaiselta kuin että olisi lentänyt Kiinaan. Olisihan se toki mahdollista, mutta ei hän ikinä voinut kuvitella tekevänsä niin. Desiree sen sijaan

oli aina haaveillut elämästä tämän pienen maalaiskaupungin ulkopuolella. Kun kaksoset olivat menneet Opelousasiin katsomaan elokuvaa *Loma Roomassa*, Desiree oli tuskin kuulut vuorosanoja toisten parvekkeella istuneiden mustien lasten mekastaessa tylsistyneinä ja viskellessä popcornia alapuolella istuneiden valkoisten päälle. Mutta Desiree oli painautunut lumoutuneena parven kaidetta vasten ja kuvitellut, miten liittäisi pilvien halki johonkin kaukaiseen paikkaan, vaikka Pariisiin tai Roomaan. Hän ei tosin ollut koskaan käynyt edes New Orleansissa, johon oli vain kahden tunnin matka.

”Sieltä et löydä kuin levottomuuksia”, hänen äidillään oli aina tapana sanoa, mikä sai Desireen lähtöhalut tietenkin entisestään kasvamaan. Kaksoset tunsivat Farrah Thibodeaux -nimisen tytön, joka oli vuotta aiemmin karannut kaupunkiin, tuosta vain. Miten vaikeaa muka olisi lähteä, kun kerran vuotta heitä vanhempi Farrahkin oli sen tehnyt? Desiree haaveili häipyvänsä kaupunkiin ja ryhtyvänsä näyttelijäksi. Hän oli esiintynyt elämänsä aikana vasta yhdessä näytelmässä, *Romeossa ja Juliassa* yhdeksännellä luokalla, mutta kun hän oli astellut parasvaloihin, hänestä oli silmänräpäyksen verran tuntunut siltä, ettei Mallard kenties ollutkaan koko Amerikan tylsin pikkukaupunki. Luokkatoverit taputtivat hänelle, Stellaa tuskin erotti voimistelusalin hämärästä, ja kerrankin Desiree koki olevansa vain oma itsensä, ei toinen kaksosista, ei pelkkä puolikas vailla puuttuvaa pariaan. Mutta seuraavana vuonna Violan rooli *Loppiaisaatossa* oli viety häneltä ja annettu pormestarin tyttärelle tämän isän lahjoitettua koululle viime hetkellä rahaa, joten murjotettuaan kulisseyssä yhden illan Mary Lou Fontenotin vilkutellessa sädehtien yleisölle Desiree oli sanonut siskolleen, että malttoi tuskin odottaa Mallardista häipymistä.

”Ainahan sä tuota toistelet”, Stella sanoi.

”Koska se on aina yhtä totta.”

Mutta ei se oikeasti aina ollut. Ei Desiree niinkään inhonnut Mallardia, mutta koki sen pienuuden kahlitsevana. Koko ikänsä hän oli tallustellut samoja hiekkateitä, kaivertanut nimi-kirjaimensa samojen pulpettien pohjiin, joiden ääressä hänen äitinsäkin oli aikoinaan istunut ja joita hänen omat lapsensa jonakin päivänä vielä käyttäisivät, tuntisivat sormenpäissään äitinsä rosoiset raapustukset. Ja koulua käytiin yhä samassa rakennuksessa kuin aina ennenkin, joka luokkatasolla, joten edes high schooliin siirtyminen ei ollut tuntunut minkäänlaiselta edistysaskeleelta, kunhan vain oli asteltu käytävän poikki. Tuon kaiken Desiree olisi saattanut vielä kestää, mutta lisäksi vaaleus oli Mallardissa yleinen pakkomiehelle. Syl Guillory ja Jack Richard saattoivat kinastella parturissa siitä, kumman vaimo oli vaaleampi, ja äiti jaksoi kailottaa hänen peräänsä, että hattu piti aina olla päässä, tai sitten uskottiin kaikenlaisiin järjettömyyksiin, kuten että kahvin juonti tai suklaan syönti raskaana ollessa saattaisivat tehdä vauvasta tumman. Desireen isä oli ollut niin vaalea, että jos tämän käsivarren sisäsyrjän oli kylmänä aamuna kääntänyt esiin, sinertävät suonet olivat erottuneet ihon alta. Mutta moiset seikat eivät juuri painaneet silloin, kun valkoiset miehet olivat käyneet isän kimppuun, joten miksi Desiree sellaisen jälkeen olisi vaaleudesta piitannut?

Hän tuskin enää muisti isäänsä, mikä tuntui hiukan pelottavalta. Kuin elämä ennen isän kuolemaa olisi ollut pelkkää tarinaa, jota hänelle oli kerrottu. Aikaa, jolloin äiti ei vielä ollut noussut aamunkoitossa siivoamaan valkoisten koteja tai ottanut ylimääräistä pyykättävää viikonloppuisin niin, että heidän olohuoneensa poikki kulki ristiin rastiin pyykkinaruja. Kaksosista oli ollut ihana leikkiä piilosta peittojen ja lakanoiden lomassa,

kunnes Desiree oli tajunnut, miten nöyryyttävää oli, että oma koti täyttyi aina vieraiden ihmisten likapyykistä.

”Jos se olisi totta, tekisit sille jo jotain”, Stella sanoi.

Stella oli aina kaikessa niin järkevä. Sunnuntai-iltaisain hän silitti tulevan viikon vaatteet valmiiksi, kun taas Desiree kaiveli joka aamu itselleen kiireessä puhdasta mekkoa ja vain hutaisi koululaukun pohjalle rytytetyt läksytehtävät valmiiksi. Stella viihtyi koulussa. Leikkikoululaisesta asti hän oli saanut laskennosta aina parhaat numerot, ja high schoolin toisella luokalla Mrs Belton oli jopa antanut hänen pitää pari oppituntia alempiluokkalaisille. Opettaja oli myös lahjoittanut Stellalle oman kuluneen laskennan oppikirjansa Spelman Collegen opiskeluvuosiltaan, minkä jälkeen Stella oli yrittänyt viikko-kaupalla tulkita kummallisia sulkujen sisään upotettuja merkkejä ja pitkiä numerosarjoja sängyllä maaten. Kerran Desiree oli selannut kirjaa, mutta sen yhtälöt olivat näyttäneet kuin joltakin muinaiselta kieleltä, ja Stella oli siepannut kirjan taas itselleen, ikään kuin Desiree olisi pelkällä katseellaan onnistunut jotenkin tarvelemään sen.

Stella halusi jonakin päivänä opettajaksi Mallardin high schooliin. Mutta aina kun Desiree kuvitteli omaa tulevaisuuttaan Mallardissa, elämän jatkumista ikuisesti samanlaisena, hänen kurkkuaan alkoi kuristaa. Kun hän ryhtyi puhumaan lähtöaikeista, Stella ei koskaan halunnut jatkaa keskustelua.

”Ei me voida jättää äitiä”, Stellalla oli tapana sanoa, jolloin Desiree vaikenä kiltisti. Oli tarpeetonta lisätä, että äidiltä oli jo viety niin paljon.

Kymmenennen luokan päättäjaispäivänä äiti ilmoitti töistä tultuaan, etteivät kaksoset enää syksyllä palaisi kouluun. Oppia oli saatu jo riittävästi, äiti sanoi käyden varovasti sohvalle jalkojaan

lepuuttaakseen, heidät pitäisi saada töihin. Kuusitoistavuotiaat kaksoset järkyttyivät perin pohjin, vaikka kenties Stellan olisi pitänyt huomata tiheämmin saapuvat laskut tai Desireen ihmetellä, miksi äiti oli jo pelkästään kuluneen kuun aikana passittanut hänet kahdesti Fontenotin pakeille pyytämään lisää luottoa. Mutta tytöt vain tuijottivat toisiaan hiljaa, kun äiti avasi kengännauhojaan. Stella näytti siltä kuin hänestä olisi lyöty ilmat pihalle.

”Mutta voinhan mä käydä sekä töissä että koulussa”, hän sanoi. ”Keksin keinot –”

”Et sinä, kulta, voi”, äiti sanoi. ”Siellä pitää käydä päiväsaikaan. Ymmärräthän, että en minä muuten, mutta kun on pakko.”

”Joo, mutta –”

”Johan Nancy Belton pani sinut opettajan paikalle. Mitä opittavaa sulla nyt enää on?”

Äiti oli ehtinyt hankkia heille siivoojan paikat erästä talosta Opelousasissa, ja työt alkaisivat heti seuraavana aamuna. Desireestä oli inhottavaa työskennellä äidin siivousapuna. Työntää kädet likaiseen tiskiveteen, kyyristellä luutun varressa tiedostaen, että valkoisen väen vaatepyykin jynssääminen saisi vielä hänenkin sormensa turpoamaan ja koppuralle. Kokeet ja pänttäminen ja ulkoluku sentään loppuisivat, samoin kuin tikahduttavan tylsät oppitunnit. Hän oli nyt aikuinen. Viimeinkin elämä alkaisi kunnolla. Mutta kun kaksoset alkoivat laittaa päivällistä, Stella oli porkkanoita tiskialtaassa huuhdellessaan yhä synkeä ja hiljainen.

”Olin ajatellut...”, hän sanoi. ”Kaipa mä vaan olin ajatellut, että...”

Stella halusi vielä jonakin päivänä opiskelemaan ja pääsisi kyllä Spelman Collegen tai Howardin yliopistoon tai mihin vain itse halusi. Desireettä oli aina kauhistuttanut ajatus siitä,

että Stella muuttaisi Atlantaan tai Washingtoniin ilman häntä. Hän kokikin pienoista helpotusta nyt kun Stella ei ainakaan voisi jättää häntä. Mutta siskon murheellisuutta oli kamala seurata vierestä.

”Kyllä se vielä on mahdollista”, Desiree sanoi. ”Siis joskus myöhemmin.”

”Miten? Ensin pitää käydä koulut loppuun.”

”No, voihan senkin tehdä sitten myöhemmin. Iltakoulussa tai jotenkin. Äkkiähän sulta ne opinnot hoituu, tiedät sen kyllä.”

Stella vaikenä taas ja pilkkoi porkkanoita muhennokseen. Hän tiesi, miten kovassa paikassa äiti oli, eikä missään nimessä ryhtyisi uhmaamaan tämän päätöstä. Mutta häntä hermostutti niin, että veitsi lipesi ja hän leikkasi sormeen.

”Hitto soikoon!” hän kuiskasi kovaäänisesti, niin että Desiree vieressä säpsähti. Stella ei kiroillut juuri koskaan, varsinkaan, jos äiti oli kuuloetäisyydellä. Stella tiputti veitsen kädestään, etusormesta valui pieni punainen verinoro, ja Desiree työnsi em-pimättä Stellan vuotavan sormen omaan suuhunsa, niin kuin oli heidän lapsuudessaan tehnyt, jos Stella ei meinannut lakata parkumasta. Desiree tajusi, että he olivat jo aivan liian isoja sellaiseen, mutta piteli kuitenkin siskonsa sormeaa yhä suussa ja maistoi raudanmakuisen veren. Stella katseli häntä hiljaa. Silmät näyttivät kostuneen, mutta sisko ei itkenyt.

”Ällöttävää”, Stella sanoi, eikä silti vetänyt sormeaan pois.

Koko kesän kaksoset lähtivät aamubussilla Opelousasiin töihin valtavaan valkoiseen taloon, joka piileksi rautaporttien takana, portinpylväissään valkeat marmorileijonat. Ne näyttivät niin hullunkurisen mahtipontisilta, että Desiree purskahti ensi käynnillä nauruun, mutta Stella vain tuijotti leijonia epäluuloisesti kuin ne olisivat hetkenä minä hyvänsä voineet herätä

henkiin ja raadella hänet. Kun äiti oli hankkinut heille paikan, Desiree tiesi heti, että kyseessä olisi rikas, valkoinen perhe. Mutta sellaista taloa hän ei ollut ikinä osannut kuvitella: kristallikruunu killui niin korkealle ulottuvasta katosta, että hän joutui kapuamaan tikkaat ylös putsatakseen siitä pölyt; kierreportaat olivat niin pitkät, että pyyhkiessään niiden kaidetta häntä alkoi huimata; isoa keittiötä luututessaan hän kulki niin uudenaikaisten kodinkoneiden ohi, ettei hänellä ollut aavistus-takaan, miten niitä käytettiin.

Toisinaan hän eksyi Stellasta ja joutui etsimään tätä, olisi halunnut huhuilla siskoaan, mutta pelkäsi äänensä kiirivän kaihuna pitkin talon sisäkattoja. Kerran hän oli löytänyt Stellan kiillottamassa makuuhuoneen kampauspöytää katse tiiviisti pienten voidepurnukoiden ympäröimässä ehostuspeilissä, kaihoisana kuin olisi halunnut istahtaa plyysituolille ja levittää käsiinsä tuoksuva rasvaa kuin mikäkin Audrey Hepburn. Ihas-tella itseään ihan vain huvin vuoksi, kuin nyt muka hänen maailmassaan naiset olisivat voineet sellaista tehdä. Mutta sitten Desireen peilikuva oli ilmestynyt Stellan taakse ja Stella oli kääntänyt katseensa pois, melkein pä nolistellen, että hänet oli yllätetty haaveilemassa yhtään mistään.

Työnantajaperheen sukunimi oli Dupont. Vaalea ohut-tukkainen rouva vietti iltapäivänsä istuskellen tylsistyneenä silmät puoliummessa. Herra taas työskenteli St. Landryn pankissa. Heidän kaksi poikaansa tuuppivat toisiaan väritelevision ääressä, jollaista Desiree ei ollut vielä eläessään nähnyt, ja kalju vauva itki koliikkia. Kaksosten ensimmäisenä työpäivänä rouva Dupont tutkaili heitä hetken ja totesi sitten miehelleen ohimennen: ”Ovatpa sieviä tyttöjä. Ihmeen vaaleita, vai mitä?”

Herra Dupont vain nyökäytti. Hän oli kankea ja kömpelö mies, jonka pullonpohjalasit saivat hänen silmänsä näyttämään

pieniltä helmiltä. Aina kun hän kulki Desireen ohi, hän kallisti päätään aprikoivan oloisena.

”Kumpikos se sinä taas olitkaan?” hän kysyi aina.

”Stella”, vastasi Desiree toisinaan, ihan vain huvin vuoksi. Hän oli aina ollut hyvä valehtelemaan. Valehtelemisen ja näyttelemisen erottikin toisistaan vain se, tiesikö yleisö jutun juonen, mutta yhtä ja samaa esitystä kaikki kuitenkin oli. Stella ei koskaan halunnut vaihtaa osia. Hän oli vakuuttunut siitä, että he jäisivät kiinni, mutta valehteleminen – tai näyttelemisen – onnistuikin vain, jos siihen panosti kunnolla. Desiree oli tutkaillut Stellaa vuosikaudet. Tämän tapaa näprätä helmaansa, työntää hiukset korvan taakse tai kohottaa empien katseensa ennen tervehtimistä. Hän pystyi elehtimään kuin siskonsa, matkimaan tämän ääntä, asettumaan tämän nahkoihin. Desiree tunsu itsensä erityiseksi, sillä tiesi osaavansa esittää Stellaa, kun taas Stella ei ikinä osaisi olla kuin hän.

Kaksosia ei näkynyt kylillä koko kesänä. Ei kulkemassa Partidge Roadia, eikä pujottautumassa Loun ruokabaarin takaloosiin tai suuntaamassa jalkapallokentän laidalle seuraamaan poikien harjoituksia. Joka aamu kaksoset katosivat Dupontien taloon ja ilmestyivät sieltä iltaisin uupuneina, jalat turvoksissa, ja kotimatalla Desiree lysähti bussin ikkunalasia vasten. Kesä lähenei jo loppuaan, eikä hän kyennyt millään kuvittelemaan itseään kuuraamassa kylpyhuoneiden lattioita syksyllä, kun hänen ystävänsä juoruilisivat koulun ruokalassa ja suunnittelisivat tanssiaisia. Tällaistaako hänen koko loppuelämänsä olisi? Rajoittuisiko se taloon, joka imaisi hänet syövereihinsä heti kun hän astui sisään?

Oli kuitenkin olemassa yksi pakokeino. Hän tiesi sen – oli aina tiennyt – ja elokuun tullen hän ei juuri muuta enää ajattellutkaan kuin New Orleansia. Mallardin perustamisjuhlien

aamuna hän kammosi jo seuraavaa työvuoroa Duponteilla, tökkäisi sängyn toisella laidalla makaavaa Stellaa ja sanoi: ”Lähdetään täältä.”

Stella voihkaisi ja kääntyi lakanat myttynä nilkoissaan. Hän oli aina nukkunut rauhattomasti ja näki helposti painajaisia, joista ei koskaan kertonut mitään.

”Mihin?” Stella kysyi.

”Kyllä sä tiedät. Lähtöpuheet saa riittää, nyt vaan häivyttään.”

Desireestä alkoi tuntua kuin hänen eteensä olisi ilmestynyt pakoreitti, joka katoaisi lopullisesti näkyvistä, jos hän empisi vielä hetkenkin. Mutta ei hän ilman Stellaa voinut lähteä. Hän ei ollut vielä koskaan ollut erossa sisarestaan ja mietti, selviäisikö sellaisesta ylipäätään.

”Ihan totta”, Desiree sanoi. ”Vai haluatko jäädä ikuisesti sivoamaan Dupontien sotkuja?”

Desireelle ei selvinnyt, mikä Stellan ratkaisua lopulta selitti. Ehkä Stellakin oli tympääntynyt. Ehkä sisko järki-ihmisenä tajusi, että he voisivat tienata New Orleansissa paremmin ja auttaa äitiään enemmän lähettämällä tälle sieltä rahaa. Tai ehkä Stellakin oli huomannut pakoreitin umpeutuvan ja oivaltanut, että kaikki, mitä hän halusi, löytyisi jostakin muualta kuin Mallardista. Mitä väliä sillä edes oli, miksi hän muutti mieltään? Olennaista oli ainoastaan se, että Stella viimeinkin sanoi: ”Hyvä on.”

Kaksoset viipyilivät koko iltapäivän perustamispäivän kunniaksi järjestetyllä eväsretkellä, ja salaiset lähtöaiheet pihisivät kuin painekattila Desireen sisuksissa. Mutta Stella näytti aivan yhtä tyyneltä kuin aina ennenkin. Desiree ei uskonut salaisuusiaan koskaan muille kuin siskolleen. Stella tiesi, että hän oli reuttanut kokeissa ja väärentänyt äidin allekirjoituksen pape-reiden taakse sen sijaan, että olisi näyttänyt niitä äidille. Stella

BRIT BENNETT on kirjallisuusmaailman nuori tähti, joka julkaisi esikoisromaaninsa vain 26-vuotiaana ja jota on jo nyt kutsuttu uudeksi Toni Morrisoniksi. *Mikä meidät erottaa* vietti useita viikkoja New York Timesin best-sellerlistalla ja muun muassa TIME, BBC ja The Times Book Review valitsivat sen yhdeksi ilmestymisvuotensa parhaista kirjoista. Kaliforniassa, Yhdysvalloissa syntynyt Bennett on opiskellut luovaa kirjoittamista ja valmistunut Stanfordin yliopistosta.

Mestarillisen nuoren kirjailijan romaani identtisistä kaksosista, joista toinen elää mustana ja toinen valkoisena. Myötätuntoinen, terävä teos tutkii paitsi ihonväriä myös valintojemme vaikutusta sekä kysymyksistä kaikkein olennaisinta: miten minusta tulee minä?

”*Mikä meidät erottaa* kerii auki etuoikeuksia, ylisukupolvisia traumoja sekä elämän satunnaisuutta ja epäoikeudenmukaisuutta. Samalla se kertoo tarinan, joka käsittelee myös rakkauden, identiteetin ja osallisuuden kaltaisia universaaleja teemoja.” ASSOCIATED PRESS

”Ajankohtainen osoitus yhteisön, ihmisten välisen yhteyden ja omaa napaa pidemmälle katsomisen pelastavasta voimasta.” THE GUARDIAN

Alkuperäispäälys: Lauren Peters-Collaer

